

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

De overwinningskreet van Simson

"En Simson zeide: Mijn ziel sterve met de Filistijnen. En de doden, die hij in zijn sterven gedood heeft waren meer, dan die hij in zijn leven gedood had"

Richteren 16:30

Is Simsons sterven eigenlijk geen zelfmoord? Dat zou een ernstige zonde zijn, daar we de hand niet aan eigen leven mogen slaan. Zelfmoord is dikwijls uit wanhoop. Men denkt dat er geen hulp of uitkomst meer is, terwijl die er wél is bij God. Wel, alleen al in dat licht kunnen we Simsons daad niet als zelfmoord beschouwen. Zocht hij in een waar gebed niet eerst de Heere?

Verhoorde de Heere hem niet rijkelijk door hem te sterken? We moeten Simson hier opnieuw zien in zijn hoedanigheid van geroepene. Hij vervulde zijn heilige taak. En in de uitoefening van zijn taak is hij gevallen, zoals een soldaat, in de verdediging van zijn vaderland, valt op het slagveld. Simsons laatste roep is een overwinningskreet! De Filistijnen gaan ten onder. Maar Simson zelf ook. En nu zien we het doorbrekende werk van Gods Geest. Simson geeft nu zijn ambt en roeping de volle ruimte en nu spaart hij zijn eigen vlees niet meer. Was dat niet gebleken Simsons zonde en kwaal te zijn? Liet hij niet dikwijls in de uitoefening van zijn ambt het vlees de vrije teugel? God wat en het vlees wat, zo ging dat bij Simson.

Daar rekent God in het leven van de Zijnen mee af! Het vlees moet sterven. Welnu, dat gebeurt nu hier! Want wie hangt er niet aan het leven, al is hij blind en hulpeloos? Maar Simson geeft zichzelf volledig over aan zijn roeping en valt voor een rechtvaardige zaak. Van hem en al Gods knechten geldt in zekere mate: de ijver van Uw huis heeft mij verteerd. Dat geldt ten volle voor Christus Jezus. Hij is opgeteerd in de liefde en ijver voor Gods Naam, eer, zaak en huis. "Wist gij niet dat Ik moest zijn in de dingen Mijns Vaders?" Bij Hem zat het 'vlees' er echter niet tussen, zoals bij ons. Hij is als een volkomen Lam verteerd op Gods altaar. Van ons komt er nog zoveel menselijks en vleselijks bij.

Vind, o onnutte dienstknecht in Christus ook in dit opzicht uw Meerdere, Borg en Middelaar. Zijn gerechtigheid, bedekt onze ongerechtigheid. Door de kracht van de Geest gaat het vlees eraan en leer ik bidden: Leer mij o Heer' den weg, door U bepaald. En wordt mijn vlees door 't kwade licht verrast, ai, laat het mij toch nimmer overheren!

Simson is een geweldenaar geweest, een geduchte tegenstander van de Filistijnen. Tijdens zijn leven was hij dat en zelfs in zijn dood. In zijn sterven heeft hij de grootste slag geslagen, die hij ooit sloeg. Hij doodde met zijn blote handen een leeuw, versloeg wel duizend Filistijnen met een ezelskinnebakken, schudde met gemak vele vijanden en velen van de voornaamsten van het volk. Heel Dagon's schone tempel werd een armzalige ruïne. Simson behaalde al deze overwinningen in de kracht en de mogendheid des Heeren. De Geest des Heeren was vaardig over Hem. Dit doet ons denken aan de Heere Jezus Christus, de Gezalft des Heeren. Die getuigen kon: De Geest des Heeren HEEREN is op mij (Jes. 61:1). Christus heeft satan, de brulende leeuw, verslagen. Hij bezweek niet voor diens helse verzoeken en heeft hem zelfs de kop vermorzeld. Toen satan dacht dat hij gewonnen had, op Goede Vrijdag, en de hel zich vermaakte over die gebonden Koning, juist toen heeft Christus Zijn beslissende slag geslagen. Zijn dood hield ook de dood en ondergang van Zijn vijand in! Simson is begraven in zijn vaders graf. Hierin lag een duidelijke erkenning in van de zijde van het volk Israël, voor wie hij zijn leven gegeven had. Simsons stof rust nog in het stof der aarde. Met zijn dood was zijn werk op aarde af. De Heere Jezus stierf ook, maar stond weer op uit het graf. Zijn taak was en is nog niet ten einde. Door lijden en dood verwierf Hij de zaligheid voor een verloren volk. Zijn dood en verzoenend sterven betekent het leven voor allen die in Hem geloven. Onderzoeken we ons zelf toch eerlijk. Tot wie behoren we, tot de vijanden of tot de vrienden? Namen we in het geloof de toevlucht tot Hem, op-

dat Hij onze zielen mocht redden van de dood? Meer dan Simson wordt u gepredikt. Laat al Zijn vijanden vrezen. Maar voor wie Hem nodig kregen tot zaligheid geldt: vrees niet! Hij leeft en is machtig en gewillig te verlossen uit de boze hand. Die Koning is een God van volkomen zaligheid.

K. Hoefnagel

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie van ds. K. Hoefnagel opgenomen over Richteren 16:30 "De overwinningskreet van Simson." Ds. M.C. Tanis schrijft over 2 Tim. 4:11 onder het opschrift "Verzoek". Ds. P. Roos becommentarieert in zijn bijdrage de bespreking in de Saambinder van het boekje van ds. M.A. Kempeneers over vroeggestorven kinderen. Ds. K. Hoefnagel schrijft in zijn vragenrubriek over de duur van de zondag. Van de hand van ds. J.M.J. Kieviet treft u een vervolgartikel aan over het Avondmaalsformulier. Ds. P. den Butter schrijft verder over Rehabeam. Ook is een tweede column van hem opgenomen over "Open kansels." Verder wat boekbesprekingen.

Ambtsdragersconferentie

D.V. zaterdag 29 november zal er weer een ambtsdragersconferentie worden gehouden over "de praktijk van het huisbezoek." Ds. P. Roos zal de inleiding verzorgen. Het huisbezoek is een belangrijk onderwerp. Is er verschil met vroeger en dient dit zo te zijn of niet? Het is een goede en geboden zaak dat ambtsdragers hierover van gedachten wisselen met elkaar, elkaar opscherpen en toerusten. Ambtsdragers en oud-ambtsdragers zijn van harte welkom. Plaats: Chr. Geref. Kerk **Meerkerk** in de grote zaal. Aanvang 2 uur 's middags.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 11 december verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 4 december.

AvH

VERZOEK**Opvallend verzoek***2 Tim. 4:11*

Na enkele mededelingen in de brief komt Paulus met een verzoek. Paulus vraagt aan Timotheüs wanneer hij hoopt te komen, dat Markus hem moet vergezellen. Paulus heeft hem nodig. Dit gebeuren roept vragen op en daarom moeten we er op ingaan. Wanneer het gaat over Markus, dan weten we slechts enkele gedeeltes van zijn leven. Er zijn gissingen. Er zijn personen die menen dat Markus de jongen was waarvan in Markus 14:51v geschreven staat. De jongen die achter Jezus liep toen Jezus de kruisweg moest gaan. De jongen had slechts een laken om zijn naakte lichaam geslagen. Toen men hem wilde grijpen, vluchtte hij naakt weg. In Handelingen 12 wordt het eerst zijn naam genoemd. Hij was thuis bij zijn moeder Maria. In haar huis werd een bidstond gehouden in verband met de gevangenneming en de aanstaande executie van Petrus. In dat gezelschap was Markus thuis. Na zijn vrijlating ging Petrus direct naar

het huis van Markus' moeder. Nu is er tussen Petrus en Markus een band gegroeid. Men neemt aan dat Petrus het middel was tot de bekering van Markus. De kerkelijke traditie heeft verschillende overleveringen bewaard over de relatie tussen Petrus en Markus. Markus is veel met de apostel Petrus op reis geweest. Markus werd op de duur de spreekbuis van Petrus. Markus is ook de schrijver van het tweede evangelie. Wat ook naar zijn naam genoemd is. Opvallend is het dat dit het oudste evangelie is. We kunnen wel aannemen dat hij voor het schrijven van het evangelie veel van Petrus gehoord heeft.

En natuurlijk heeft de Heilige Geest hem in alles geleid. Er was tussen de apostel en Markus een hartelijke band. In zijn eerste zendbrief aan de verstrooiden verwoordt Petrus de groeten van Markus mijn zoon (1 Petrus 5:13). Evenals Paulus in Timotheüs en Titus twee geestekinderen had. Zo had Petrus er één in Markus. In stilte heeft Markus veel gedaan voor het koninkrijk des Heeren. Stille werkers hebben nog al eens diepe gronden. Maar het boek Handelingen opslaand worden we op een teleurstellend feit gewezen.

Aangrijpend gebeuren

Paulus en Barnabas hadden namens de gemeente van Antiochië de collecte die bestemd was voor de arme moedergemeente in Jeruzalem aan haar afgedragen. Markus had hen ontmoet en wilde met Paul en Barnabas meegaan. Beide zendelingen gingen er mee akkoord. Na het wonderlijk Goddelijk gebeuren te Antiochië, waardoor Paulus en Barnabas aangewezen werden om als pioniers de heidenwereld in te gaan, werd Markus door hen meegenomen. Op die reis, de eerste zendingsreis, ging het goed. De verhoudingen waren goed en de samenwerking lukte. Voor Markus was de bestemming treffend. Het eiland Cyprus kende hij als jongen. Er waren jeugdhervormingen. Het drietal verliet het eiland Cyprus en kwam te Perge. Vandaar zou de reis voortgezet worden. De ruige wildernis van Klein-Azië in. Tegen verder reizen zag Markus op. Hij keerde terug naar Jeruzalem.

Naar zijn moeder. Het is niet met zekerheid te zeggen wat zijn diepste motief was. Opzien tegen de reis. Of heimwee. Voor Paulus was de verlatenheid één van de vele teleurstellingen geweest. Hij heeft het Markus zeer kwalijk genomen. Paulus zag in Markus een trouwe helper en die helper gaf hem hoop voor de toekomst en nu dit! Paulus kon het niet verkroppen. Het bleef hem beheersen. Dit nu leidde op een bepaald moment tot gevolgen. Tot een ernstig conflict. Wat is het toch nodig om de Heere te kennen

in al onze wegen of omstandigheden. De nalatigheid kan leiden tot allerlei situaties. Zelfs diep ingrijpend. Dat lezen we in Handelingen 15.

Scheiding

Voor de synode te Jeruzalem waren Paulus en Barnabas naar Jeruzalem gegaan. Na afloop gingen zij weer werken in Antiochië. Na een aantal dagen stelde Paulus voor verder te gaan. Zijn hart drong hem tot nieuwe reizen. Maar bijzonder hield hem bezig de zorg voor de jonge kerken in Derbe, Lystre, Ikonium en Antiochië in Pisië. Paulus had ze in grote zorg achtergelaten. Welk een herder is Paulus. Barnabas was bereid om mee te gaan. Op het voorstel van Barnabas om Markus mee te nemen kon Paulus niet ingaan. Nog sterker, hij was niet van plan om Markus mee te nemen. Hij wilde het perse niet. Het leidde tot een conflict. Ieder bleef op zijn standpunt staan. Geschikt. Ongeschikt. Er staat in Handelingen 15:39 Er ontstond dan een verbittering also dat zij van elkander gescheiden zijn en dat Barnabas Markus medenam en naar Cyprus afschepte. In vers 40 lezen we:

Maar Paulus verkoos Silas en vertrok. Na het uitspreken van scherpe woorden gingen zij uit elkaar. Beide standpunten stonden scherp en onverzoenlijk tegenover elkaar. Steeds ging het over het al of niet geschikt zijn van Markus voor het zendingswerk. Calvijn schrijft: om een geringe oorzaak, die zonder enige moeite uit de weg geruimd had kunnen worden verbreken zij de heilige band der Goddelijke roeping. Zeker ieder en bijzonder een ambtsdrager staat verantwoordelijk voor zijn spreken. Zijn houding. Echter de satan is er steeds op uit om tweedracht te zaaien of scheiding te bewerkstelligen.

Iemand heeft eens gezegd: In iedere twist is de hand van de grote scheurmaker en de ervaring leert dat gans persoonlijke meningen, bijkomstige en incidentele dingen het gemoed eerder in vlam zetten dan zwaarwichtige principiële vraagstukken. Daar zit een kern van waarheid in. Vandaar dat het gebed dagelijks nodig is om elkaar te willen begrijpen. Belijden en vergeven. Het niet te laten bij een compromis. Maar staan naar hereniging. Als er eenheid geweest is. Zo bezig te zijn is noodzakelijk.

De wereld geeft niet zo'n acht op een naam, of de naam van een kerk. Maar wel als het gaat over een persoon of de verhouding onderling ook als kerken. Op zich is het een wonder, dat de Heere dwars door alles heen doorgaat met Zijn werk en Zijn doel bereikt. We kunnen het lezen in Handelingen. Echter mogen we ons er niet bij neerleggen. Dan spreekt er in geen enkel opzicht enige

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorekening. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 10,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 8 dollar per jaar.

Advertenties € 0,39 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

schuld. Nog minder zonde. Laten we letten op Paulus en Markus.

Aanvaarden

Opvallend is dat de verwijdering tussen Paulus en Barnabas niet blijvend is. De verhouding werd weer goed. Zal de scheiding hun niet losgelaten hebben? Ik geloof het. Uiterlijk kon de band verbroken zijn. Maar innerlijk niet. Gods werk kan niet te niet gedaan worden. Paulus liet de situatie niet los. Markus ook niet. We kunnen dit concluderen uit het feit dat de Heere in zijn leven was gekomen en het zendingswerk hem lief was geworden. De Heere heeft zelfs de pijnlijke tijd voor hem gebruikt om hem geestelijk mannelijk te maken en zo ook Paulus tot andere gedachten te brengen. Het moment van de verzoening breekt aan. Ze vinden elkaar. Er is samenleven, samenwerken. Het aanvaarden van elkaar. Paulus bracht in praktijk wat er staat in Rom. 15:7 neemt elkander aan gelijk ook Christus ons aangenomen heeft tot de heerlijkheid Gods. Hierin ligt een les voor vandaag. Het is een open vraag of kerkmuren geslecht worden voor de grote Dag. Het leven onder één koepel. De vraag is of de reformatoren zich daarvoor hebben ingezet. Mijns inziens wel. Er was onderling een intensief contact. De brieven van Calvijn en Luther wijzen erop. Ze hebben elkaar niet afgeschreven. Althans dat ben ik niet tegengekomen. Waardering over de kerkmuren heen is noodzakelijk. Alleen die willen leven bij en uit Schrift en belijdenis moeten elkaar ondanks enige nuancerings die niet ingaan tegen de Schrift en het belijden der kerk respecteren. Voor elkaar bidden. Ook openlijk in de diensten. En samenwerken waar mogelijk is. Dat geeft zegen en laat vrucht zien. Wat rijk is het als broeders elkaar weer vinden en gaan samen werken in het belang van het Koninkrijk van de Heere. We zien dan dat genade overwint.

Genadetriumf

Paulus zit gevangen te Rome. De tijd is twee jaar. Maar hij heeft contact en kan schrijven. Wonderlijk. De tijd van gevangenschap is door de Heere gesteld tot schrijven van brieven. De wil van de Heere staat boven de wil van de satan. In de brief aan de Colossenzen wijst Paulus op Markus. De gemeente ontvangt de groeten van hem. Paulus vermeldt erbij: over hem hebt ge instructies ontvangen (Coll. 4:10). Ontvangt hem als hij komt. In de brief aan Filemon schrijft Paulus na de groet over Markus: Markus is mijn medearbeider. In Titus 1:24 duidt Paulus Markus aan als één van zijn medewerkers. Het verleden is vergeven. Het verleden is vergeten. Dat is christelijk! Een afschaduwing van Christus Je-

zus Zelf. We moeten ook onthouden dat dit ook de vrucht is van ware, oprechte vergeving. Van wederzijds belijden en wederzijdse vergeving. Vandaar dat we niet op moeten kijken wanneer we in de brief van Paulus aan Timotheüs lezen: Neem Markus mede en breng hem met u. Want hij is mij zeer nut tot de dienst (vs. 11). Ik heb hem dringend nodig.

Glorie van bekering

Die glorie wordt altijd gezien in de vrucht. Zal Markus meegegaan zijn? Hij is tot Paulus gekomen. Welk een contact hebben beide gehad. Het afscheid nemen zal pijnlijk geweest zijn. Maar chris-

tenen zien elkaar niet voor het laatst. En Paulus kon zijn werk overdragen en toe-trouwen aan Markus. Markus wordt te Rome geplaatst in de frontlinie om te verdedigen en te bestrijden. Hoe het gegaan is? We weten het niet. Maar dit kunnen we zeggen. Markus is ook getrouwd geweest tot het einde en de Koning van de Kerk heeft hem gegeven de kroon des levens. Medebroeders, staan we vandaag aan het front? Is de Koning het niet waard om te strijden voor en te strijden tegen? Staan we in de wapenrusting?

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

WAAR IS ONS KIND?

In De Saambinder, het wekelijkse orgaan van de Gereformeerde Gemeenten, schreef Ds. A. Schot te Nunspeet een uitgebreide recensie van het boekje van Ds. Kempeneers dat handelt over het sterven van jonge kinderen, met als titel: "Waar is ons kind?". Het leek me goed ook in ons blad u deelgenoot te maken van de overwegingen van beide scribenten.

De pastor van Elbug schreef dit werk vanuit persoonlijke ervaring, die hij en zijn vrouw en kinderen over de genoemde vraag hebben opgedaan. Onze broeder weet dus uit ervaring wat het is om een kind te verliezen. Dat geeft aan zijn werk een extra dimensie. Het verlies van een kind is een zwaar verlies; zeker hiervan geldt dat wie het niet zelf heeft meegemaakt, er ten diepste slechts op afstand over kan spreken.

Daarom is dit boek een goede gids voor andere ouders, die eenzelfde weg moesten gaan. Ds. Kempeneers heeft getracht schriftuurlijk onderwijs te geven in de vragen die zich hier voordoen. Hij geeft ook aan dat het een moeilijk onderwerp is; het ligt teer en persoonlijk ingevouwen in de diepste roerselen van het eigen hart. Maar het is daarbij ook moeilijk, omdat het niet eenvoudig is om hier een afdoend antwoord te geven. Hij laat zien dat er verschillende antwoorden mogelijk zijn.

Gods Woord geeft niet heel veel stof over dit onderwerp. Psalm 139 laat zien dat het ongeboren leven valt onder de raad en de voorzienigheid Gods. Dat zelfs dat leven in de moederschoot gewaarwordingen kan beleven. De ontmoeting tussen Maria en Elizabeth betekent ook een ontmoeting tussen Jezus en Johannes, hoewel nog ongeboren. Een werkelijke ontmoeting. Hoe klein en pril kan het beginsel van het geloof zijn. Wonderlijk en wonderbaar. Van groot belang is de uitspraak van onze belijdenis in de Dordtsche Leerre-

gels 1,17. Daar lezen we het volgende: "Nademaal wij van den wille Gods uit Zijn Woord moeten oordelen, hetwelk getuigt dat de kinderen der gelovigen heilig zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, in hetwelk zij met hun ouders begrepen zijn, zo moeten de godzalige ouders niet twifelen aan de verkiezing en zaligheid hunner kinderen, welke God in hun kindsheid uit dit leven wegneemt. (Gen. 17:7; Hand. 2:39; 1 Kor. 7:14)".

Het zal duidelijk zijn dat hier verstrekkende lijnen lopen, die voor iedere Gereformeerde belijder beslissend zijn. De zaligheid van jonggestorven kinderen ligt besloten in het genadeverbond. Zeker dus niet in de godzaligheid van de ouders. Genade is geen erfgoed. Ouders worden op die manier teruggeworpen op zichzelf. Er moet een vaste grond zijn, buiten het eigen hart. Maar direct komt dan de vraag op: Het genadeverbond is toch niet zaligmakend? Kuyper en Kersten trokken hier andere lijnen, maar in de prediking, zoals dit onder ons klinkt, wordt het zo niet gebracht. Er zijn tweerlei kinderen des verbonds. Waarom geeft de belijdenis wel hoop voor de zaligheid van een mens, als die jong sterft, terwijl deze hoop vanwege het verbond vervluchtigt als kinderen opgroeien? Iedere vroeggestorven bondeling naar de hemel? Het gevaar dreigt dat we zouden zeggen dat ze nog niet gezondigd hebben. We weten helaas van de erfzonde. Wel kunnen we zeggen: ze hebben nog niet bewust gezondigd. Ik volg

voor mijzelf deze lijn: iedere bondeling wordt bij het opgroeien een verbondsbreker. Daarover spreekt de Schrift duidelijk. Een klein kind heeft niet bewust met God en Zijn verbond gebroken. Ik heb het nooit echt vanaf de kansel zo willen stellen, maar ik vond het wel trefvend dat Polyander volgens ds. Kempeneers deze gedachte ook kende. Onze broeder verbindt vanuit deze uitspraak van de belijdenis heel mooi en zuiver het voorwerpelijke met het onderwerpelijke. Hun zaligheid ligt voorwerpe-lijk vast in het verbond. Maar godzalige ouders mogen niet twifelen..... Alleen immers die ouders ontvangen en beleven de troost. Godzalige ouders weten hier van de echte vragen, maar ze krijgen ook de rechte antwoorden. Zij en zij ook alleen. Zijn ouders niet godzalig of wedergeboren? Dan geldt de kracht van het verbond ook, maar zij missen de toepassing van de beloften. Zij worden feitelijk geleid naar de noodzaak van de eigen bekering. Onze vaders kunnen het niet anders bedoeld hebben. Ik hoop zo Ds. Kempeneers goed begrepen te hebben.

Maar de Heere kan toch een bijzondere openbaring geven? Dat hebben velen mogen beleven. Die openbaring kan echter later op de zeef komen. Terecht ook weer laat Ds. Kempeneers hier waarschuwingen horen, al wijst hij dit zeker niet af. Als ik het goed begrijp, spreekt hij over invallende en voorkomende waarheden, die los van de Schrift in een mensenhart opkomen. Op dat terrein kan er veel mis gaan. Meer grond krijgen waarheden als Heere een krachtige toepassing geeft bij Zijn Woord, dat we bijvoorbeeld op een bepaald moment lezen of horen. Blijf dichtbij het Woord. Gods kind weet hoe de Heere zeer overtuigend en krachtig kan leiden als het Woord met kracht in het hart valt. Maar ook daar ligt niet de laatste vaste grond. Velen hebben zich vergist, dat is bekend. En Gods kinderen zullen er ook wel weet van hebben dat de duivel gebruik maakt van teksten uit Gods Woord. Het is daarbij zo, dat een belofte eerder in het gevoel valt, dan een bedreiging of een oordeel. Ook dat moet voorzichtig maken. Het ware geloof weet ook van zeer afsnijdende waarheden, die schijnbaar alle hoop ontnemen. Staat uw hart voor het gehele Woord open? Het is verder een gevaar dat u denkt dat die speciaal verkregen belofte voor u geldt; maar alle andere beloften dan? Hoe staat het daarmee? Godzalige ouders kennen de strijd en de troost, maar die is gelegen in het verbond.

Nu ook enige aandacht voor de bespreking van dit boekje in de Saambinder door Ds. A. Schot. Ik begrijp uit een

opmerking aan het begin, dat ook Ds. Schot uit eigen ondervinding hierover spreekt.

Hij tracht ook zorgvuldig duidelijk te maken dat hij de zaken voorzichtig wil benaderen; daar is hij helaas niet in geslaagd. Vantevoren kon duidelijk zijn dat beiden een andere kijk hebben op zaken als verbond en belofte. Er spelen dus twee thema's in deze discussie: het eerste is de diepe persoonlijke betrokkenheid, het andere is een dogmatisch verschil over het genadeverbond. Tussen beide polen treedt spanning op. Naar mijn oordeel was het beter geweest over een zo gevoelig onderwerp als dit is, geen dogmatische discussie te beginnen. Beide broeders respecteren ongetwijfeld elkaar. Beide hebben zij verdriet beleefd over het sterven van een geliefd kind. Hier past geen gedebatteer. Natuurlijk, ik weet dat ook onze gevoelens Bijbels en dogmatisch gefundeerd moeten worden, ook voor andere ouders die zoeken naar antwoorden, maar door deze recensie is het er niet duidelijker op geworden. De vragen zijn toegenomen, de tegenstellingen aangescherpt. Was het verstandig van de redactie van de Saambinder om zo uitgebreid op deze tere zaken in te gaan, juist vanuit het besef dat er blijkbaar grote verschillen sluimeren onder de kerkelijke oppervlakte? Het zal ook ongetwijfeld niet zo zijn, dat de gedachten van Ds. Schot normatief zijn voor alle medebroeders in de bediening; ook niet voor de betrokken ouders.

Want, Ds. Schot waardeert het dat br. Kempeneers hoopt buiten het schootsveld van de verschillen te blijven over het verbond, maar hij constateert dan later met verwondering en bevreemding, dat Ds. Kempeneers niet ontkomt aan een bepaalde verbondsbeschouwing. Maar dat is toch niet zo vreemd? Beiden hebben toch dezelfde beperking dat zij namelijk een theologische bril op hebben? Had Ds. Schot verwacht dat Ds. Kempeneers dus ditmaal niet vanuit zijn achtergrond zou spreken? Ook Ds. Schot ontkomt toch niet aan zijn eigen specifieke beschouwing?

Anderzijds hebben beide ook hun gezamenlijke fundament in de Belijdenis der kerk, in dit geval in de Dordtsche Leeregels, I-17. Er moet een weg van goed verstaan zijn om daarvan uit te gaan en overeen te stemmen in allerlei vragen. De visie op het verbond is verschillend. Maar dat betekent toch niet dat Ds. Kempeneers lichtvoetig en oppervlakkig vanuit een verbondsautomatisme denkt? Die indruk wordt wel gewekt door Ds. Schot. Er blijkt te weinig respect voor de opvattingen van br. Kempeneers. Binnen de GG. leeft breed de gedachte dat de verbondsleer binnen de

CGK een gevaarlijke middenweg is. Gezien de praktijk binnen onze kerken kan ik die vrees wel verstaan. Maar br. Kempeneers laat toch overduidelijk merken dat hij de enge poort niet maakt tot een deur die alleen maar wijd openstaat. Hij spreekt gedegen over de kernpunten van de rechte Gereformeerde leer. Dat is merkbaar. En Nunspeet en Elburg liggen toch niet zo heel ver van elkaar vandaan? Op afstand kennen we elkaar. De verbondsopvatting, die ons binnen de CGK kenmerkt, is niet per definitie een middel om de breuk op het lichtst te genezen. Wij zouden als mensen van de CGK ernaar verlangen dat we niet bij voorbaat worden aangekeken op onze verbondsleer. Tegelijk mogen dan de broeders binnen de GG van ons verwachten dat wij niet gemakshalve uitgaan van de gedachte dat de GG geen echte boodschap hebben voor de onbekeerde leden. Dat bezwaar lijkt ook soms aanwezig te zijn. Ik lees wekelijks de meditatie in de Saambinder, en dan mis ik, bij alle oprecht uitgesproken waardering, wel meermalen de gulhartige aansporing om de zaligheid te werken met vreeze en beving. Maar ik wil daar zeker niet een verwijt van maken naar alle betrokkenen toe. Gisteren las ik nog een preek van een predikant uit de GG, waarin deze hartelijke aansporing wel te lezen was. "U kunt het niet redden, ook niet met een beetje godsdienstigheid..... U zult het niet redden. Alleen wanneer u uw hart aan de Heere geeft, onvoorwaardelijk, restloos, uw ziel uitbreidt als een open boek, want wie zijn zonden belijdt en nalaat, die zal barmhartigheid geschieden en die tot Mij komt, zegt God, zal Ik geenszins uitwerpen. Kom, waag het er eens op. Dan is het geen wagen meer, maar dan is het een gaan door het vast geleide van de Heilige Geest.... Kom, jongens en meisjes, wat betekent deze God voor jullie? Heb je Hem lief? Dien je Hem? Ik ga nog verder terug. Begeer je Hem lief te hebben? Roep Hem dan aan en lees in dit Boek".

Zo doet niet elke predikant. Maar ik ben er wel van overtuigd dat er binnen de GG heel gunnend gepreekt wordt; hopelijk is men binnen de GG er ook van overtuigd dat de rechte CGK prediking niet oppervlakkig is. Dat is misschien het grootste bezwaar tegen de bespreking van ds. Schot: de indruk wordt meermalen gewekt dat br. Kempeneers zaken als de ernst van de erfzonde en de noodzaak van de wedergeboorte zou verdoezelen. Hierbij gevoegd de persoonlijke troost die de familie Kempeneers en anderen hebben mogen ontvangen uit Gods hand, brengt het geheel mij dan tot de conclusie dat deze breed opgezette recensie kerkelijke ge-

schillen overtrekt en persoonlijke wonden openhaalt.

En verder, de vragen die Ds. Schot aan br. Kempeneers stelt, stelt hij feitelijk ook aan de eigen belijdenis in DL 1-17. Hoe zou hij preken over 1,17? Het is opmerkelijk dat hij geen verklaring geeft over deze uitspraak van de Belijdenis. Zijn visie kan zelfs uitlopen op een latent bezwaar tegen de Belijdenis. Er zijn maar twee mogelijkheden: of de hoop voor jonggestorven kinderen ligt in het verbond, of deze ligt in ontvangen openbaringen. Ds. Schot lijkt de laatste gedachte voor te staan. Maar de DL verwijzen toch allerduidelijkst en onmiskenbaar naar het verbond? Juist de wijze waarop Ds. Kempeneers het verbond en de beleving samenbrengt, doet volkomen recht aan wat onze vaders bedoeld hebben te zeggen. De vragen die Ds. Schot stelt bij het boekje, zijn ook vragen die niet alleen aan onze Belijdenis, maar ook aan velen uit de kring van Oudvaders en Puriteinen gesteld kunnen worden. Ds. Kempeneers noemt er heel wat op.

Aan het eind merkt Ds. Schot op: "Dat alle kinderen in Christus vergeving hebben, is niet los te maken van een bepaalde verbondsopvatting. Wie deze verondsopvatting niet deelt, kan de troost waarover de schrijver spreekt, niet vinden in dit grote verdriet". Maar Ds. Schot leest toch ook bij elke doopsbediening de bekende en veelzeggende woorden uit het formulier dat de Heilige Geest wil "toeëigenen wat we in Christus hebben"? Er is blijkbaar een hebben

zonder toeëigening. Ds. Kempeneers merkt ergens op dat het een bezit is "in de belofte".

De belofte moet worden toegepast. Zonder die toepassing kan de belofte ons niet redden. Maar het woord "hebben" houdt meer in dan slechts een uitwendig zijn in het verbond. Iedere bondeling is werkelijk in het verbond; maar dat verbond maakt hem niet zalig; dat doet alleen de toepassing van die verbondsbelofte. Vast en zeker geldt de belofte alle gedoopten. Ik ben me bewust dat binnen de GG deze dingen meestal heel anders worden ingevuld. Daar leeft de gedachte dat elke belofte absoluut wordt vervuld. Het verbond nadert tot en is feitelijk identiek met de uitverkiezing. Wij leren in gelijke mate de verkiezing, maar we menen tegelijk dat het verbond een zaak van andere orde is. Dit verschil in benadering heeft gevolgen, ook voor de prediking. Ik weet en ben overtuigd dat ook de visie van de GG goede papieren heeft, vooral vanuit de geschiedenis. Daarom heb ik alle respect voor deze opvatting. Al ziet men het anders: hier liggen wat mij betreft, geen echte breuklijnen. Voor velen uit de GG ook niet. Wat Abner riep tot Joab geldt ook nu nog voor de gehele verdeelde Gezindte van onze dagen: "Zal dan het zwaard eeuwig verteren? Weet ge niet dat het in het laatste bitterheid zal zijn?" Dat geldt ook van het kerkelijke zwaard.

P. Roos

Vragenrubriek

De duur van de zondag.

Het is weer eens een heel andere vraag, die thans onze aandacht vraagt, namelijk naar de duur van de zondag, de dag des Heeren. Jongelui, die op zondagavond van een jeugdkamp naar huis terugkeerden, konden daar geen kwaad in zien. De zondag, zo werd gesteld, is immers in plaats van de joodse sabbat gekomen, en de sabbat duurde van zonsondergang tot zonsopgang. Men reisde na zonsondergang, dus niet op zondag, zo luidde het.

De vraag is nu of deze redenering wel klopt. Het is goed om op deze vraag eens wat dieper in te gaan. Al wil ik gelijk aan het begin de wat ongeruste briefschrijfster gerust stellen. Bij ons, in onze cultuur, begint een nieuwe dag om 12 uur middernacht en duurt vervolgens 24 uur. Ook de zondag begint om 12 uur 's nachts, na de zaterdag, en eindigt om 12 uur 's nachts weer, voor de maandag.

Wij rekenen met het oog op een dag

dus niet van zonsondergang tot zonsondergang. Dan zou de dag in de winter immers veel later beginnen dan in de zomer en de dag zou in de zomer veel later eindigen dan in de winter. Bij ons duurt elke dag even lang, 24 uur.

Als de zondag dus zou beginnen, zodra het zaterdagse zonnetje in de Noordzee is verdwenen, zouden velen en met name jongelui voor wat die avond betreft in de knoop komen. Want als het dan al zondag is, geldt het sabbatsgebod. Aan de andere kant zouden we met onze zondagavonden ook in de problemen komen. Als de zondag immers eindigt met zonsondergang en het is in de winter, dan is het dus om een uur of zes geen zondag meer. Dan vallen de kerkdiensten, die nu vanaf 6 uur beginnen, dus op maandag. Laten we het niet ingewikkeld maken: een dag telt 24 uur, dus ook de zondag. Het is zondag van 12 uur 's nachts tot 12 uur 's nachts.

Omdat dit zo is, zorgen we er voor om bij een uitstapje op de zaterdagavond voor 12 uur binnen te zijn. Ik zou zeg-

NOGMAALS OPEN KANSELS

Vrijmoedig vertelde ik in mijn vorige column over mijn vrolijkheid over de open kansels in de HHK. Maar ik was een te vroeg zingend vogeltje en u weet wat de poes daarmee doet. Er is immers geen overeenkomst tussen de CGK en de HHK. Op z'n hoogst zijn er samensprekingen. Meer niet. En om mij van mijn premature vrolijkheid te genezen kreeg ik toen van allerlei kanten hulp aangeboden. 'De Wekker' kwam zelfs met z'n tweeën. De regels werden me voorgehouden. Ik hoorde van Bijlage 8 en classicale toestemming.

Die regels kende ik echter al. Ooit was ik zelf vijftien jaar lang deputaat Eenheid. Ik weet ook dat die regels goed zijn, mits goed gebruikt. Ik weet ook dat er veel zijn. Dat hoort ook zo in ons vaderland waar we immers vele regels hebben voor vele dingen. Maar in die veelheid ligt ook het gevaar. Wie ziet van de bomen het bos nog? Raadpleging van kerkbladen op het punt van preekbeurten confronteert je met diverse namen die je nog nooit eerder gehoord had. Het lijkt soms een beetje chaotisch geworden.

Hebben die regels ook niet als doel het streven naar eenheid in goede banen te leiden? Bepaalde uitlatingen doen echter wel eens denken dat ze gebruikt worden om dat streven te blokkeren.

Maar goed, de regels zijn er. Daar moet men mijn vrolijkheid echter niet de nek mee willen omdraaien. Herinneren we ons niet die brief van deputaten, mede verzonden namens het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, toen nog in de ongedeelde NHK. Onze kerken en de bondsgemeenten werden gestimuleerd elkaar te zoeken en de mogelijkheid van kanselruil af te tasten. Die stimulans geldt nog steeds. Maar waar zitten sinds de scheuring in de NHK de gereformeerde belijders? Bij hen die zijn verder gegaan in de PKN? Daar alleen? Toch zeker ook in de HHK? Zijn onze kerken geroepen om een van deze twee uit te sluiten? Zit ik er dan echt zover naast als ik vrolijk ben als zo'n HHK kansel open gaat?

Ja, vrolijk ben ik nog steeds. Ook al vanwege die laatste zin in het artikel van de voorzitter van deputaten Eenheid. Daarin stond dat predikanten die nu al op die open kansels staan toch nog wat voor de muziek uitlopen. Ik moet dus mijn pas nog wat inhouden. Maar ik houd ook mijn adem in. Als ik die zin goed begrijp dan zegt de voorzitter immers toe dat de muziek eraan komt. Gespannen luister ik of ik er al wat van hoor terwijl ik stiltejes voor mezelf uit blijf neuriën: Ik ben een vriend, ik ben een metgezel....

P. den Butter

gen: ruim voor 12 uur. De jongelui die ik om 3 uur 's nachts en wel later ook, van het dorp naar huis hoor of zie gaan, soms al waggelend, schenden dus het sabbatsgebed. En de visserlui, die op de zondagavond wachten tot middernacht, om daarna naar hun werk te gaan, handhaven het sabbatsgebed.

Dat wij de rustdag houden op de eerste dag der week, die ons altijd weer moest herinneren aan de heerlijke opstandingsmorgen in de hof van Jozef van Arimathea, betekent niet dat het principe van de voorgeschreven rust daarmee ook veranderd is. Bijbelse principes veranderen nooit. Onze Heidelberger geeft een duidelijke verklaring van het vierde gebod. We hebben dus de dag veranderd, we zijn van zaterdag naar zondag gegaan, maar hebben daarmee niet de dagtijd overgenomen. Wat de dagtijd onder de Joden vroeger betreft, het volgende.

Israël leefde tussen twee sterke culturen, die van Egypte en die van Mesopotamië. De Egyptenaren rekenden de dag van de ene morgen naar de andere. In Mesopotamië rekende men de dag van de ene avond tot de andere. In Israël heeft men de dag heel lang gerekend van de morgen tot de morgen, dus van 6 uur de ene morgen tot 6 uur de volgende morgen. Een etmaal begon dus met de dag en eindigde met de nacht. Veel komen we de uitdrukking 'dag en nacht', in deze volgorde in de bijbel tegen. Later heeft men de dag gerekend van avond naar avond. Daarmee duurde de sabbat dus ook van avond naar avond. Daar wijst ook de geschiedenis van Jezus' dood en begraving op. De Heere Jezus moest voor 6 uur 's avonds begraven worden, want "de sabbat kwam aan", Lukas 23:54. De sabbat be-

gon dus op de vrijdagavond en eindigde op de zaterdagavond.

Laat dit dus allemaal waar zijn, we hebben alleen het principe van de sabbat, namelijk om die dag aan de Heere te wijden, overgenomen en niet de opvatting en indeling van tijd van de Joden. Wij hebben onze eigen tijdrekening.

En als iemand dan beweert dat onze zondag voorbij is bij zonsondergang, dan moet hij het begin van die dag leggen op zaterdagavond bij zonsondergang. Dan moet ook de zaterdagavond de Heere geheiligd zijn! Dat is dan konsekwent.

Overigens is het goed en het doet goed als we ons op de dag des Heeren voorbereiden. Daar is de zaterdagavond dan voor. Rustig thuis. Ook een samenkomst rond Gods Woord, zoals bijvoorbeeld een SRB avond, of een kooravond, om maar iets te noemen, kunnen dan dienen tot voorbereiding op Gods dag en vormen een nuttige zaterdagavondbesteding. Maar de zondag is niet over na de tweede kerkdienst. En al helemaal niet na de eerste kerkdienst! Wat kan een rustige zondagavond met wat leesvoer, een mooie cd en een gesprek, met een afsluiting door middel van Bijbelles en gebed een mens goed doen!

De kernvraag die tot ons allen komt is natuurlijk of we Davids begeerte naar Gods Woord en Gods huis mogen kennen: "Eén ding heb ik van den HEERE begeerd, dat zal ik zoeken; dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des HEEREN, om de liefelijkheid des HEEREN te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn tempel", Psalm 27:4. Dan wordt de sabbat een voorportaal van de eeuwige rustdag, een dag zonder einde.

K. Hoefnagel

dan is een week nog niet eens zo'n lange periode. Het is de voorbereidingsweek, zoals we wel zeggen. De week, die begint met de voorbereidingszondag. De zondag waarop de dienaar van het Woord de gemeente oproept om zich voor de Heere te beproeven. Als het goed is, zal die zelfbeproeving zich overigens niet beperken tot die ene week. Heel het leven van een ware christen zal zich door die toetsing voor Gods aangezicht moeten kenmerken. "Onderzoek uzelf of gij in het geloof zijt. Beproeft uzelf!", zo vermaant Paulus immers de Korinthiërs [2 Kor. 13: 5].

De nadruk op de zelfbeproeving komt rechtstreeks uit de Bijbel zelf voort. Het is dezelfde apostel die erover schrijft in het verband van het Avondmaal. Ook aan de Korinthiërs. Als hij geschreven heeft over de instelling van dit sacrament door de Heere Jezus en daarbij de inzettingswoorden heeft geciteerd, wijst hij op de diepe inhoud van het Avondmaal: "zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt!" Gods kerk heeft de diepe plicht om in de weg van deze inzetting te gaan en op die wijze telkens weer herinnerd te worden aan het borgechtelijke lijden en sterven van haar Zaligmaker. Ja, het betrachten van de tafel des Heeren is zelf een verkondiging (!) van de dood des Heeren. De wereld mag het weten dat de kerk des Heeren een gestorven en opgestane Heiland heeft. Een Koning in de hemel die haar het zaligst lot, ver boven alle goden, kan schenken. En dat Hij het ook wil en zal schenken... Het is een heilige plicht van al Gods kinderen om deze tafel niet te mijden. Totdat Hij komt om te oordelen de levenden en de doden zal het Avondmaal des Heeren in het midden van Zijn gemeente worden bediend. Zo wil de Heere het.

Toch is dat niet het laatste en het enige dat de apostel zegt. Hij voegt er iets aan toe. Hij gaat nu spreken over het "onwaardiglijk eten en drinken." Wie dat doet, wie zich daaraan bezondigt, "die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren." Dat zijn zware woorden. Kennelijk bestaat het dus tot de mogelijkheden dat een mens "onwaardiglijk" deelneemt aan het sacrament. En tevens dat hij door dat te doen zich schuldig maakt aan de Heere Jezus Christus Zelf, namelijk aan Zijn lichaam en bloed. Laten we deze ontzaglijke woorden niet gering achten.

Hoe komt het toch dat de apostel als hij spreekt over het Avondmaal dit alles daarbij ter sprake brengt? Het is, omdat er in de gemeente van de Korinthiërs heel wat mis was. Concrete afwijkingen van wat de Heere bedoeld had met het

De praktijk der godzaligheid

Het avondmaalsformulier [7]

"Opdat wij nu tot onze troost des Heeren Avondmaal mogen houden, is ons voor alle dingen van node: ..." Een godvruchtige en troostrijke viering van het Avondmaal is niet vanzelfsprekend, aldus het formulier. Willen we deze ontvangen, dan zijn twee dingen onmisbaar. Boven al het andere zullen we dat moeten bedenken.

Twee dingen. Dat is ten eerste "dat wij ons tevoren recht beproeven." En vervolgens dat het deelnemen aan het sacrament gebeurt met het doel waartoe de Heere Jezus dit Avondmaal instelde, namelijk dat het plaatsvindt "tot Zijn gedachtenis."

De waarachtige zelfbeproeving van mezelf alsmede het gedenken van de Hee-

re Jezus en Zijn werk – dat zijn de twee dingen die hier als voorwaarde worden gesteld. Op beide aspecten gaat het formulier breed en diep in. Wij beperken ons nu tot het eerste.

waarachtige zelfbeproeving

"Eerstelijk dat wij ons tevoren recht beproeven..." Het is niet zonder goede reden dat in veel gemeenten het eerste deel van het formulier wordt voorgelezen in de voorbereidingsdienst, dus een week voordat de tafel is aangericht. Hoewel vanaf het begin waarschijnlijk niet gebruikelijk, is dat wel in de geest van dit formulier. De waarachtige zelfbeproeving waartoe onze vaders oproepen, moet immers "tevoren" plaatsvinden, dat is: voorafgaand aan de bediening van het Heilig Avondmaal. En

sacrament kenmerkten de praktijk van het Heilig Avondmaal aldaar. Ergerlijke misstanden bleken voor te komen en zelfs gebruikelijk te zijn. Ze vierden het Avondmaal op een manier die niet tot stichting maar tot wanorde en onenigheid leidde. Paulus typeert het als het niet-onderscheiden van het lichaam van Christus.

Wat er precies in Korinthe aan de orde was, dat wordt ons uit wat Paulus schrijft niet helemaal duidelijk. Maar zoveel toch wel dat er sprake was van een goddeloze praktijk. In ieder geval werd het sacrament misbruikt om de verschillen tussen de armen en de rijken, tussen de minvermogenen en de welgestelden, extra te benadrukken. Vermoedelijk gaat het hier om de zogenaamde liefdemaaltijden die de eerste christenen in hun huissamenkomsten hielden. Ze kwamen dan vooral samen in de huizen van de meer welvarende christenen. Naast de prediking van het Woord richtte men dan ook het sacrament aan. Bij die gelegenheid gebeurde het dat de rijkere neerkeken op de minder bedeeden. In de uitdeling van de gaven werd er kennelijk verschil gemaakt. Dat nam zelfs zulke proporties aan dat de één op bovenmatige wijze zijn maag vulde en de ander genoeg moest nemen met een paar kruimels. Het lijkt dat er zelfs dronkenschap voorkwam.

Geen wonder dat er onderlinge twisten en scheuringen ontstonden. De Heilige Geest was geweken, want Hij werd daar in Korinthe bedroefd. Als Paulus van dat alles hoort, kan hij niet aannemen dat het maar een loos gerucht is. *"Ik geloof het ten dele"*, zo schrijft hij [11: 18]. Al zou slechts de helft ervan waar zijn, dan is het al erg genoeg. De apostel – hij schrijft er in alle eerlijkheid over aan de Korintheërs. Hij spreekt er Gods oordeel over uit. *"In dezen prijs ik u niet"* [11: 22]. Paulus noemt dit: *onwaardiglijk eten en drinken*.

Olevianus heeft deze woorden van de apostel opgenomen in het formulier. Deze tekst heeft hij zelfs genomen als uitgangspunt van zijn uiteenzetting van de betekenis van het Heilig Avondmaal. Inclusief de oproep: *"Maar de mens beproeve zichzelf en ete also van het brood en drinke van de drinkbeker"* [11: 28].

waarschuwing

Nu zou de reactie na de lezing van dit alles kunnen zijn dat wij als keurige gemeenten toch voor deze verschrikkelijke dingen bewaard worden. Tot heden in ieder geval bewaard zijn. We kunnen ons toch niet indenken dat iets dergelijks onder ons zou gebeuren... En toch staan de woorden van 1 Korinthe 11 er ook voor ons. De Heilige Geest heeft

het nodig geacht ze op te nemen in het Woord van God. Niet zonder reden hebben onze vaders exact deze woorden in het avondmaalsformulier geciteerd. In dezelfde lijn meenden ook zij kennelijk dat er een waarschuwing voor de kerk van hun dagen – en van later dagen – in ligt.

Hoe luidt die les dan? Dan moeten we allereerst bedenken wat bedoeld wordt met dat *onwaardiglijk eten en drinken*. Elders in het formulier is sprake van *waardige mede-genoten van de tafel van Jezus Christus*. Let wel – hier zou een misverstand kunnen rijzen – het gaat hier niet over mensen die een bepaalde waardigheid of verdienste in zichzelf zouden hebben. Disgenoten die een innerlijke geschiktheid van hun kant aan de Heere zouden kunnen presenteren. En van wie het daarom niet zou gelden dat zij onwaardig eten en drinken. Nee, zo is deze uitdrukking niet bedoeld. Het gaat hier niet om waardige mensen, maar om een waardige en onwaardige manier van het eten en drinken aan de tafel des Heeren.

De manier van doen in Korinthe is daarvan een voorbeeld. De mensen over wie de apostel schrijft, gaven er blijk van dat ze met een heel verkeerde gezindheid en in een onzuivere gestalte aanzaten. Ze onderkenden de geestelijke betekenis van het sacrament niet. Met andere woorden: ze onderscheidden het Lichaam des Heeren niet. De kanttekeningen bij de Statenvertaling zeggen ervan: *"Dat geschiedt wanneer de personen niet recht gesteld zijn, die ten Avondmaal gaan. Zijnde of openbare ergerlijke mensen die ook daarvan geweerd moeten zijn, of bedekte huichelaars en in twist staande met hun naaste en met haat, nijd, gierigheid en ongerechtigheid beladen."* Maar de statenvertalers gaan nog even verder. Ze zijn nog niet klaar met hun opsomming: *"... of ook wanneer de gelovigen zelf zich daartoe niet behoorlijk hebben bereid, of met behoorlijke aandacht het niet nuttigen."*

Uit dit laatste blijkt dat het onwaardig eten en drinken ook kan uitkomen in een vorm die aan de buitenkant niet zo duidelijk te zien is. Onwaardig betekent: ongepast. Niet in overeenstemming met de bedoeling van de Gastheer. Tegen de geestelijke betekenis van het Heilig Avondmaal in. Daarmee niet in overeenstemming. Zo bezien is het onwaardig eten en drinken niet alleen een zonde waarin een mens vervalt als hij op ongepaste wijze aantreedt. Met een houding of in een uiterlijke verschijning die niet passend is bij de heiligheid van Christus' tafel. Maar daarvan is ook sprake als de deelnemer aan het Avondmaal onvolgende beseft wat het betekent om de

tekens van Christus' verbroken lichaam en van Zijn vergoten bloed te eten en te drinken. Als deze weldaden niet onderscheiden worden. Als er het besef niet is een zondaar voor God te zijn die slechts door genade zalig kan worden. Van onwaardig eten en drinken is ook sprake als de voorbereiding op het Avondmaal slordig en oppervlakkig was.

Het is in dit verband leerzaam tenslotte naar Calvijn te luisteren in zijn verklaring van dit Schriftgedeelte. Hij schrijft: *"Er zijn verscheidene graden van onwaardigheid. Sommigen zondigen zwaarder dan anderen. Iemand zal zich indringen, een hoereerder of meinedige of dronkard of bedrieger zonder betering. Het lijdt geen twijfel: deze ontvangt het nachtmal tot zijn verderf, wie hij ook zij. Een ander zal komen die met geen bijzondere misdaad is bevangen, maar toch niet zo bereid van hart als het behoort. Dewijl deze zorgeloosheid of onachtzaamheid een teken is van oneerbiedigheid, ook zij is waardig door God gekastijd te worden. (...) Nu, die ganselijk zonder levend geloof en berouw is, hoe zou hij Christus ontvangen, dewijl hij niets van de Geest van Christus heeft? Zo laat ik niet toe, dat degenen die slechts een historisch geloof, zonder waarachtig levend gevoelen van geloof en bekering, meebrengen, iets anders dan het teken ontvangen."*

U merkt het: Calvijn is hier – me dunkt op bijbelse gronden – heel scherp in het ontmaskeren van de diverse vormen van het onwaardig eten en drinken. Het is alle eten en drinken die ten diepste de zaligmakende bediening van de Heere Jezus Christus niet nodig heeft, het werk van Hem die gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat verloren is.

Ik wil het niet nalaten ook nog een ander woord van dezelfde Calvijn door te geven. *"Indien gij met ernstige genegenheid des gemoeds naar de rechtvaardigheid Gods staat en door de kennis uwer ellendigheid verootmoedigd zijnde, geheel op de genade van Christus rust en steunt, zo weet, dat gij een waardige gast zijt om tot deze tafel te komen. Ik noem waardig, dien de Heere niet uitsluit, al is het dat anders wat gebrek in u is. Want het geloof dat aangevangen is, maakt de onwaardige waardig."*

J.M.J. Kieviet

REHABEAM - 2

1 Koningen 12:6-11;
2 Kronieken 10:6-11

Rehabeam heeft uitstel bedongen om eerst eens goed te kunnen nadenken over de eisen die het volk hem via hun woordvoerder Jerobeam heeft gesteld. Lastenvermindering wil men. Belastingverlaging en minder herendiensten. Natuurlijk had Rehabeam onmiddellijk een antwoord kunnen geven en als hij overtuigd zou zijn geweest van de billijkheid van deze wensen had hij wel terstond kunnen reageren. Maar hij vraagt uitstel en daarmee komt hij toch wat besluiteloos over. Staat het verzoek van het volk hem niet aan? Is hij erdoor geïrriteerd?

Overleg met de senioren

Hij gaat overleggen. Eerst met de oudere raadgevers die al dienst gedaan hebben ten tijde van Salomo. Natuurlijk moet hij wel eerst bij deze mannen aankloppen. Het zou toch al te grof zijn als hij direct bij het begin van zijn regering al deze routiniers zou hebben gepasseerd. Van hen mag trouwens een zekere wijsheid en voorzichtigheid verwacht worden. Het impulsieve dat vaak het optreden van jongere krachten kenmerkt zal bij deze ervaren politici wel wat verdwenen zijn. En dat is bij deze eerste crisis die Rehabeam meemaakt natuurlijk wel gewenst. Het is echter nog wel de vraag of de koning serieus van plan is om te luisteren naar wat deze oudere adviseurs te zeggen hebben of dat het alleen maar een zekere beleefdheid van zijn kant is als hij deze dienaren van zijn vader raadpleegt. Het advies dat Rehabeam van hen krijgt getuigt inderdaad van een zekere voorzichtigheid. Ze hebben de situatie goed door en ze beseffen dat de toestand wel eens echt kritiek zal kunnen worden. Vandaar dat ze Rehabeam adviseren voorlopig kalmaant te doen. Dat wil in dit geval zeggen: Toegeven aan de verwachtingen van het volk; toezeggingen doen dat hij anders zal regeren dan zijn vader deed; minder lasten; grotere vrijheden voor het volk. En dan zeggen de adviseurs erbij dat hij later, als hij het vertrouwen van het volk zal hebben gewonnen, zijn politiek wel weer kan wijzigen. Dan is het vroeg genoeg om terug te keren tot de vroegere leefwijze aan het hof, zonder dat dit bij het volk op veel verzet zal stuiten. Inderdaad, een voorzichtig advies. In de ogen van velen ook een wijs advies. Maar wel een advies waarvan Rehabeam niet alles tegen het volk zal kunnen zeggen. Hij moet de laatste clausule natuurlijk

niet noemen. Daarom is het een advies met een dubbele bodem. Of, anders gezegd, een uiterst pragmatisch antwoord. Een antwoord zoals je dat van handige diplomaten verwachten kunt. En zeker geen principieel antwoord. Komt Rehabeam daar wat verder mee?

Toch lijkt het erop dat deze oudere raadgevers niet helemaal door hebben wat Rehabeam eigenlijk van hen had willen horen. Hebben ze niet goed geluisterd naar de vraag die Rehabeam hen voorlegde? Die vraag luidde: Hoe raadt gij dat men dit volk antwoorden zal? 'Dit' volk. Klinkt daar al niet iets denigerends in door? Veel respect voor het volk lijkt Rehabeam niet te hebben. Ze zijn er immers voor hem, om hem te dienen?

Overleg met de junioren

Dat deze mentaliteit zich van Rehabeam meester gemaakt heeft blijkt wel uit het feit dat hij nog een kring van raadgevers opzoekt. De jongere staatsdienaren, die uiteraard veel minder ervaring hebben in de fijne kneepjes van de politiek en de diplomatie. Bij hen voelt Rehabeam zich echter helemaal thuis. Het zijn leeftijdgenoten van de koning, die voor een deel samen met hem zijn opgegroeid. Dat wil zeggen, dat ze net als hij in luxe en weelde zijn groot geworden. Jonge mannen voor wie niets onbereikbaar was en die gewend waren in alles hun zin te krijgen. Verwende knapen dus. Het laat zich verstaan dat zulke mensen niet graag iets van hun luxe leventje zullen willen inleveren.

Waarom gaat Rehabeam ook naar hen toe? Omdat hij van hen een advies verwacht dat veel meer in overeenstemming zal zijn met zijn eigen voorkeur. Deze jonge mannen begrijpen hem veel beter dan die senioren. En al zijn ze veel minder ervaren in staatszaken, dat is Rehabeam zelf ook. Maar zolang hij daar geen erg in heeft, deert dat hem niet. Rehabeam en deze nieuwe kring van raadgevers worden niet gehinderd door enige echte kennis en inzicht. Ze handelen helemaal overeenkomstig hun eigen kortzichtige blik.

De koning wordt op zijn wenken bediend. Natuurlijk moet u nooit toegeven, zo zeggen ze tegen hem. Snoer die opstandelingen de mond en doe hen luid en duidelijk weten dat er van lastenverlichting geen sprake zal zijn. Het juk zal nog zwaarder worden en de lasten zullen nog toenemen. Met behulp van een spreekwoord moet Rehabeam dat duidelijk maken. 'Mijn kleinste vinger zal dikker zijn dan mijns vaders lendenen'. En laat hij er dan maar aan toevoegen: Heeft mijn vader jullie met geselen gekastijd? Ik zal het met schorpioenen doen. Met dat laatste zal dan een soort

martelwerktuig bedoeld zijn.

Inderdaad, een wel erg kortzichtig en dwaas antwoord. Denkt men echt hiermee iets te kunnen bereiken? Bovendien, een zeer zondig advies. Totaal in strijd met hoe de Heere het koningschap in Israël bedoelde te laten functioneren. Hier is absoluut niets in terug te vinden van de overtuiging, dat het volk waarover Rehabeam koning is, ten diepste Gods volk is. Een volk dat geregeerd moet worden volgens Gods normen. En een van de eerste normen voor de theocratische koning was dat hij het volk zou dienen en het welzijn van het volk zou zoeken.

Wie zijn onze adviseurs?

We komen in deze geschiedenis dus in aanraking met de vraag naar welke adviezen we in ons leven zullen luisteren. Dat dit geen onverschillige zaak is, zal duidelijk zijn. Wie zijn het die ons helpen bij het vormen van onze mening? Wie oefenen invloed uit op onze gedachtenvorming? Rehabeam luisterde bij voorkeur naar mensen van wie hij eigenlijk bij voorbaat al wist dat ze net zo dachten als hij. Naar mensen die er een andere mening op na hielden dan hij zelf deed, hoorde hij niet. Nooit vroeg hij zich af of zijn eigen gedachtengang wel de juiste was of dat die hier of daar correctie behoefde.

Intussen liet Rehabeam natuurlijk wel een rijke bron van advies ongebruikt. Een bron die ongetwijfeld binnen zijn bereik was. De geestelijke nalatenschap van zijn eigen vader. Ik doel op het boek Spreuken, dat immers van de hand van Salomo is. Als hij nu eens in dat boek was gaan lezen en als hij zich daardoor nu eens had laten leiden. Dan had hij daarnaast ook nog wel gebruik hebben kunnen maken van allerlei raadgevers, maar dan was het nooit zover gekomen als het nu kwam. Als hij bijvoorbeeld eens goed geluisterd had naar Salomo's raad: 'Vertrouw op de Heere met uw ganse hart en steun op uw verstand niet' (Spr. 3:5) Of naar dat andere woord 'Zijt niet wijs in uw ogen; vrees de Heere en wijk af van het kwade' (Spr. 3:7). Maar nee, naar die bron van wijsheid luistert Rehabeam niet. Hoe gevaarlijk is dat! Wij zullen toch de les die hierin gelegen is wel ter harte nemen? Ook wij hebben van tijd tot tijd advies nodig. In grote en kleine zaken. Wie zijn dan onze raadgevers? Naar wie luisteren wij? We willen toch niet net als Rehabeam alleen maar luisteren naar mensen die ons naar de mond praten en zeggen wat wij graag willen horen? Zulke adviseurs zijn er nog wel. Laten we er voor oppassen. Trouwens, laten we ook oppassen voor die pragmatisten, die adviezen geven

die op het eerste gezicht voorzichtig en wijs lijken, maar die bij nader inzien weinig principieel zijn. Diplomatieke adviezen, waarmee mensen eigenlijk op het verkeerde been gezet worden. Of waardoor mensen wat zand in de ogen gestrooid krijgen. Of een 'pappen-en-nathouden' politiek, waardoor de problemen niet echt worden opgelost. Zulke dingen gebeuren ook vandaag nog. Zelfs in de kerk zien we het gebeuren.

Als we echt advies nodig hebben, laten we ons dan allereerst tot Gods eigen Woord wenden. Zoals ook Jacobus ons aanraadt: 'En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere' (Jac. 1:5). En dan zullen we ongetwijfeld ook wel eens iemand ontmoeten die van God een bepaalde mate van wijsheid heeft gekregen waarmee hij anderen kan dienen. Mensen, die zelf de goede keuze hebben mogen doen.

Verkeerde opvoeding

Hoe komt het dat Rehabeam handelt zoals hij dat hier doet? Zou dit niet heel wat te maken hebben met zijn jeugd en de wijze waarop hij opgevoed is? Zijn vader was een wijs man. Hij had bij het begin van zijn regering om wijsheid gebeden en op zich bewees dat gebed al dat hij niet van wijsheid ontbloot was. Maar Salomo is niet in die weg gebleven. Veelwijverij en afgodendienst kregen hem meer en meer in hun macht. En de wijze koning werd een dwaas.

Daarbij leefde Salomo in weelde. En zij die tot zijn gezin en hofhouding behoorden leefden ook in weelde. Zo werd Rehabeam opgevoed. Maar kinderen die zo worden opgevoed en die in alles hun zin krijgen en nooit te horen krijgen dat iets niet kan, raken al snel bedorven. Genoeg geld en veel vrije tijd - het is funest. En op deze manier zijn er nog al wat jonge mensen verknoeid.

En wat is er terecht gekomen van Rehabeams godsdienstige opvoeding? Hoeveel goede invloed is er van zijn vader uitgegaan toen die in zijn dienen van de Heere hoe langer hoe meer steken liet vallen? En Rehabeams moeder? Van haar was al terstond weinig goeds te verwachten. Zij was een van afkomst heidense vrouw, uit het volk van de Ammonieten. Zij zal haar eigen goden hebben meegebracht toen ze naar Jeruzalem kwam. Heeft ze met die heidense ideeën haar kind nog verder bedorven? Van een voorleven van wat de vreze des Heeren is, zal bij haar geen sprake geweest zijn. De funeste uitwerking van zogenaamde gemengde huwelijken!

Is het bij deze achtergrond dan echt zo'n wonder dat Rehabeam doet wat hij doet? Kunnen we eigenlijk iets anders van hem verwachten? Zien we intussen ook welke les hierin ligt? De ernstige

waarschuwing tegen een inconsequente opvoeding van onze kinderen. Een opvoeding waarin niet meer duidelijk wordt gezegd wat op grond van Gods Woord wel en niet kan. Een opvoeding waarin de grote waarde van de aan onze zorgen toevertrouwde kinderzielen niet meer zwaar weegt. En Salomo wist het zo goed. Van hem zijn immers de woorden: "Leer de jongen de eerste beginse-len naar de eis van zijn weg; als hij ook oud zal geworden zijn zal hij daarvan niet afwijken" (Spr. 22:6). En zo is het!

P. den Butter

Boekbespreking

Thomas Watson, Oprecht als de duiven, gebonden, 79 blz., € 7,90, Uitgeverij De Banier, ISBN 978-90-336-0766-0. Dit boekje is deel 1 uit de reeks 'Graan-korrels' waarin geschriften verschijnen van reformatoren, puriteinen en nadere reformatoren. Thomas Watson leefde van ca. 1620-1686. Hij was een Engelse puritein. Als overtuigd presbyteriaan verzette hij zich tegen de bisschoppelijk structuur van de Engelse staatskerk en de invloed van de Britse vorsten in de kerk. Na zijn studie in Cambridge werd hij in Walbrook (vlakbij Londen) predikant. Watson pleitte bij Cromwell voor vrijlating van Karel I. Dit mocht niet baten, de koning werd terechtgesteld. In 1651 werd Watson samen met ondermeer Christopher Love gevangen-gezet omdat zij betrokken zouden zijn geweest bij een poging om de macht van het Huis van Stuart (het Britse koningshuis) te herstellen. Love werd onthoofd, Watson kreeg in 1652 gratie waardoor hij kon terugkeren naar zijn gemeente. In 1660 werd Karel II koning. In 1662 werd Watson met vele anderen afgezet als predikant omdat zij zich niet wilden conformeren aan de kerkelijke regels. Het gevolg was dat Watson in huizen, schuren, in het open veld en in bossen preekte. In 1666 kreeg hij de beschikking over een zaal, in 1672 kreeg hij een grote vergaderruimte waar hij kon preken. Dit was in Bishopgate, waar Stephen Charnock enige tijd zijn collega was. In 1685 moest Watson vanwege zijn zwakke gezondheid afscheid nemen van zijn gemeente. Hij overleed in 1686 tijdens zijn persoonlijke gebed in zijn nieuwe woonplaats Barnston in Essex. In dit boekje is een preek weergegeven van Thomas Watson over Mattheüs 10:16 "Zijt dan voorzichtig gelijk de slangen, en oprecht gelijk de duiven." In deze tekst wordt een opdracht gegeven aan de apostelen en wordt hen voorzegd welke gevaren hen zullen bedreigen en

wordt hen raad gegeven. In de preek komt naar voren waarin we niet op de slang moeten lijken en waarin we wel op de slang moeten lijken. Het kwaad van dronkenschap wordt getekend als overtreding tegen de tien geboden (blz. 34-41). Op blz. 45 en 46 lezen we dat de slang vooral bezorgd is om zijn kop, want een klap daarop is dodelijk. We citeren: "Ook in dit opzicht moeten wij wijs zijn als de slangen. Voor alle dingen moet ons hoofd vrij van dwalingen blijven. Een plaag in het hoofd is de kwaadste plaag. Vage opvattingen leiden tot een losse levenswandel. Als het hoofd geïnfecteerd raakt met dwalingen, zoals: dat de gelovigen vrij zijn van de wet der zeden, dat er geen opstanding bestaat, dat we het kwade wel mogen doen opdat het goede daaruit voortkomt - tot wat voor zonden zal dit alles niet leiden! Houd uw hoofd vrij van dwalingen! Dwaling is een geestelijke kanker, 2 Timotheüs 2:17, die voortvreet en dodelijk is als hij niet dadelijk genezen wordt. Door ketterijen wordt de geloofsleer kapot gemaakt; zij scheuren de mantel van vrede die de kerk siert en vreten het hart uit de godsdienst weg." Vervolgens wordt beschreven waarin wij op de duiven moeten lijken: zachtmoedigheid, onschuld en reinheid. Aan het eind van de preek volgt de toepassing. Dan lezen we op blz. 53: "Zie hier waardoor een goed christen gekenmerkt wordt: hij is wijs en onschuldig. Hij heeft zoveel van de slang, dat hij niet onvoorzichtig wordt, en zoveel van de duif, dat hij zijn geweten niet bezoedelt." Slang en duif door elkaar halen is van twee walletjes eten. Slang en duif dienen samengevoegd te worden. Wijsheid en heiligheid dienen samen te gaan. Dit houdt in het gevaar zo mijden dat wij ons niet bezondigen. Het is een goede gedachte deze reeks uit te geven. Het formaat is 10 bij 15 cm. Je steekt het gemakkelijk in je zak. Handig als je bijvoorbeeld naar het ziekenhuis moet of als je op bezoek gaat bij iemand die in het ziekenhuis ligt om weg te geven.

Maarten Luther, De gouden huwelijksregels, gebonden, 63 blz., € 7,90, Uitgeverij De Banier, ISBN 978-90-336-0767-7. Dit boekje is deel 2 uit de reeks 'Graan-korrels' waarin geschriften verschijnen van reformatoren, puriteinen en andere reformatoren. Luther leefde van 1483-1546. Op 31 oktober 1517 sloeg hij zijn 95 stellingen aan op de deur van de slotkapel te Wittenberg om een debat over de roomse aflaathandel te ontketen. Het Woord van God stond centraal bij Luther. Dat klinkt ook door in een preek die hij gehouden heeft over de bruiloft te Kana op 15 januari 1525 te Wittenberg, weergegeven in dit boekje. Deze

preek bevat veel praktische lessen in betrekking tot het huwelijk. Luther deelt zijn preek in vier delen in: 1. De grote eer van de huwelijke staat. 2. Wat degenen die echtgenoten willen worden, zowel mannen als vrouwen, moeten doen; hoe zij hun echtelijke staat godzalig moeten beginnen. 3. Hoe de personen die echtgenoten geworden zijn, in hun huwelijk christelijk moeten leven. 4. Of man en vrouw ook weer van elkaar mogen scheiden. Eerst schrijft Luther dus over de grote eer van de huwelijke staat. Het huwelijk is door God ingesteld in het paradijs. De meeste kinderen Gods in de Bijbel zijn gehuwd geweest. De Heere beschermt het huwelijk in het zevende gebod. In Deuteronomium 24 vers 5 staan bijzondere voorrechten die aan pas gehuwden worden gegeven. Maria, de moeder van Jezus, was ondertrouwd met Jozef. Op de bruiloft te Kana heeft de Heere Jezus de huwelijke staat geëerd mede door het wonder dat Hij daar verrichtte. Luther schrijft ook dat men God om een vrome echtgenoot dient te bidden. Als je zonder gebed begint gaat het verkeerd. Ook de ouders dienen in dit opzicht te bidden voor hun kinderen. We lezen op blz. 33 "O, almachtige God en Vader van onze Heere Jezus Christus, U die mij deze zoon of dochter hebt gegeven, ik bid U, verleen en geef hem of haar een vrome, goede en christelijke echtgenoot." Luther wijst ook op de voorkennis en de goedkeuring van de ouders. De man dient in het zweet zijns aanschijns te werken. Hij moet zijn vrouw liefhebben als zijn eigen lichaam. De houding van de man tegenover de vrouw wordt getekend op blz. 47: "Hij moet haar niet als een voetveeg beschouwen. Zij is immers niet geschapen uit een voet, maar uit een rib van de man, midden uit zijn lichaam, zodat de man haar niet anders mag beschouwen dan zijn eigen lichaam of vlees. Even teer en vriendelijk als hij met zijn eigen lichaam omgaat, zo moet de man ook met zijn vrouw omgaan. Typisch Luther wat we lezen op blz. 49: "Zo moet de man ook de vrouw regeren. Niet door gebruik te maken van grove knuppels, dorsvlegels en uitgetrokken messen, maar met vriendelijke woorden, vriendelijke gebaren en met alle zachtmoedigheid, opdat zij niet schuchter zal worden en verschrikken en achteraf niet zal weten wat zij moet doen." Luther tekent ook eerlijk dat de vrouw met smart kinderen zal baren. Man en vrouw dienen kinderen op te voeden in de vreze Gods. Aan het eind van de preek stelt Luther duidelijk dat scheiding verboden is tenzij vanwege hoerij of echtbreuk. Ook van een zieke echtgenoot mag men niet scheiden (blz. 62). We kunnen dit handzame boekje van harte aanbevelen.

Geesje Vogelaar- van Mourik, Ik word niet ziek, Jeffie! Gebonden, 95 blz., € 6,25, Uitgave Gereformeerde Bijbelstichting, Leerdam, ISBN 978-90-72186-53-0. Er gebeurt weer heel wat in dit boekje. Jef en Marcel zijn nog steeds bevriend. Af en toe komt Bas Vink bij Jef. Marcel gaat soms met Ronald om. Jef is bang dat Marcel daardoor het verkeerde pad zal opgaan. Op een dag heeft Marcel een vreselijke boodschap: Ronald kan niet meer beter worden. Dit is het tiende boekje uit de Jef-serie. Ook dit boekje zal aftrek vinden onder onze jongens en meisjes.

Coenraad Mel, Gedenk aan uw Schepper, gebonden, 92 blz., 7,90, Uitgeverij De Banier, ISBN 978-90-336-0768-4. Dit boekje is deel 3 uit de reeks 'Graankorrels' waarin geschriften verschijnen van reformatoren, puriteinen en andere reformatoren. De ondertitel luidt: 'Raadgevingen uit het boek Prediker aan jongeren.' Coenraad Mel leefde van 1666-1733. In 1705 werd hij predikant in Hersfeld. Daar kreeg hij ook een benoeming als onderwijsinspecteur. In navolging van de Duitse piëtist August Hermann Francke stichtte hij in zijn woonplaats een gymnasium en weeshuis, waarvan hij rector werd. Vanwege de deplorabele morele staat in zijn stad hield hij tussen 1705 en 1710 een reeks preken over het boek Prediker. Zoals hij zelf zegt bemerkte hij 'dat er veel ijdelheden in dit grote Ninevé werden gepleegd.' De verklaring van het boek Prediker werd in 1750 in het Nederlands vertaald. De drie preken in dit boekje zijn daaruit genomen. De eerste preek gaat over Prediker 11: 9 en 10 "Verblijd u, o jongeling, in uw jeugd, en laat uw hart u vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten en in de aanschouwing uwer ogen, maar weet, dat God om al deze dingen u zal doen komen voor het gericht. Zo doe dan de toornigheid wijken van uw hart, en doe het kwade weg van uw vlees, want de jeugd en de jonkheid is ijdelheid." De tweede preek gaat over Prediker 12: 1 en 2 "En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve. Eer dan de zon en het licht, en de maan en de sterren verduisterd worden, en de wolken wederkomen na den regen." De derde preek gaat over Prediker 12: 13 en 14 "Van alles wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God en houd Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen. Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed of hetzij kwaad."

In de eerste preek lezen we behartenswaardige woorden over het gevaar van uitstel van de bekering. We citeren van blz. 30 en 31 "Stel uw bekering niet uit tot in uw ouderdom. Stel haar niet uit op grond van de goddeloze gedachten, zoals: 'Ik ben nog jong genoeg, ik heb nog tijd genoeg voor mijn bekering als ik oud geworden ben.' Immers, welke zekerheid hebt u dat God u oud laat worden? Ach, de jeugd en de jonkheid is ijdelheid. Wat, als de Heere u in uw zondige jeugd wegraapt? U weet niet wat er nog allemaal voor de avond kan gebeuren. O, de inbeelding een lang leven te krijgen, is een grote hinderpaal tot de waarachtige bekering. Ga naar iemand die morgen terechtgesteld zal worden en spreek met hem over rijkdom, eer en wellust. Hij zal denken dat u niet goed wijs bent. Het geweten ontwaakt als men dikwijls denkt: 'Misschien sterf ik morgen; misschien zal God in deze nacht mijn ziel van mij eisen.' Zij, die in hun gezonde dagen lachend over de dood kunnen spreken of horen, schrikken en zijn ontsteld als hun sterven nadert. Het lijkt dan alsof zij voorheen niet hebben geweten dat ze sterfelijk zijn. Daarom, hoed u ervoor al uw hoop te stellen op een lang leven. Het is de grootste vijand van uw ware bekering." In de tweede preek lezen we zaken die aansluiten op de eerste preek. Zo treffen we op blz. 63 de volgende regels aan: "Denk dikwijls aan de dood en het laatste oordeel. Op de kerkhoven ziet men zowel kleine als grote graven. Men draagt jongeren en ouderen ten grave. Laat daarom steeds deze donderstem in uw harten klinken: 'Weet dat God u om al deze dingen zal doen komen in het gericht.' We geven u tenslotte een citaat door uit de laatste preek (blz. 90-92): "Lees en hoor vlijtig Gods Woord. Doe dat niet slechts uit gewoonte, maar met het doel uw ziel te stichten. Begin 's morgens vroeg tegen boze gedachten te strijden, zeggende: 'Word ik wakker, zo ben ik nog bij U.' Laat overdag het Woord van God het richtsnoer van uw leven zijn. Wandel steeds voor het alziende oog van God. Laat de bezigheden van uw werelds beroep uw gedachten niet zodanig bezetten, dat u daardoor de Heere zou vergeten. Laat geen dag voorbijgaan zonder uw levenswandel te beproeven. Tracht alle dagen om volmakter te worden in geloof, liefde en godsvrucht. Wanneer u dat doet, vrome christenen, hoe goed zal het dan met uw zielen gesteld zijn. Wat zullen de engelen Gods zich dan over u verblijden. Hoe gerust zult u dan van hart zijn. Hoe getroost zult u dan zijn in al uw lijden. Wat een vreugde zal het zijn voor Gods knechten, die aan uw ziel arbeiden, om zulke geheiligde vruchten van uw geloof te zien. Hoe zal God

u dan zegenen in uw beroep. Ja, hoe getroost zult u dan eindelijk sterven. Met welk een heerlijk verlangen zult u dan de komende Jezus tegemoet zien. Dan zult u met blijdschap uitroepen: 'Ja, kom Heere Jezus! Ja, kom haastelijk!'

Dr. H.F. Kohlbrugge Genade alleen, Bijbels dagboek, gebonden, € 14,90, Uitgave De Banier, ISBN 978-90-336-0762-2. Kohlbrugge leefde van 1803-1875. Hij was predikant in Elberfeld. Van zijn hand zijn vele Schriftverklaringen en preken bewaard gebleven. Mw. J. Kranendonk-Gijssen heeft hier een dagboek uit samengesteld. Voor elke dag van het jaar is een stukje weergegeven met bijbehorende Schriftlezing. Ter kennismaking zullen wij het stukje overnemen wat voor 26 januari is geschreven. Het gaat over de tekst "Niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken." Johannes 10:29b. "Onder de hoede en de macht der genade van de goede Herder zijn de schapen volkomen zeker. Wel loeren de vijanden van alle kanten. Petrus zegt ervan dat de duivel omgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Maar Christus getuigt: 'Niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken.' De schapen des Heeren zijn van zichzelf domme dieren. Zij kennen geen argwaan of bedrog. Zij zijn weerloos, en in geen enkel opzicht geschikt en bij machte om de vijanden van zich af te houden en zichzelf te verdedigen. De wereld is er met list en geweld gedurig op uit om hen dan hier, dan daar vast te grijpen. O, door welke verschrikkingen worden zij vaak overvallen, en aan welke gevaren worden zij al blootgesteld. Aan de ene kant worden zij met de ondergang bedreigd, en aan de andere kant laat de duivel geen mogelijkheid onbeproefd om hen te verlokken en te verstikken door de zonde die in hen woont. De zonde, de duivel en de wereld gebruiken alles om hen uit de hand des Heeren te rukken. Maar de woorden van Christus, dat niemand hen uit Zijn hand zal rukken, zullen waar blijven. Niemand heeft ooit David zijn schapen kunnen ontrukken. Zoveel te minder zal iemand ooit in staat zijn om de Heere Zijn eigendom te ontnemen. Daarom blaten de schapen blijmoedig: 'Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?'" Het dagboek ziet er keurig verzorgd uit, is samengesteld uit afgeronde stukjes, is niet te duur en zal zijn weg wel vinden.

Jannie Koetsier-Schokker, Nikki en de jeugdbende, gebonden, 61 blz., € 6,25, Uitgave Gereformeerde Bijbelstichting, Leerdam, ISBN 978-90-72186-54-6. Nikki voelt zich thuis eenzaam. Wat een kind nodig heeft, krijgt zij niet: liefde en geborgenheid. Vader en moeder heb-

Kerst met de Psalmzangdag in Bovenkerk Kampen

Op verzoek van trouwe bezoekers van de Psalmzangdag zal er op D.V. zaterdag 13 december 2008 een extra Psalmzangdag worden gehouden met psalmen rondom het kerstevangelie. Ook de lofzangen achter de psalmen zullen zeker niet ontbreken. Ds. D. Zoet, predikant van de Hersteld Hervormde gemeente te Ouderkerk aan de IJssel, zal de psalmen van toelichting voorzien. De samenzang wordt zoals gebruikelijk weer op het orgel begeleid door Peter Eilander. Deze Psalmzangdag krijgt een extra accent door de medewerking van het trompettistenduo Arjan en Edith Post. De psalmen worden niet-ritmisch gezongen, uit de berijming van 1773.

Van deze dag wordt weer een live-opname gemaakt. Wie de cd in de kerk bestelt, ontvangt deze nog vóór de kerstdagen van 2008 thuis! De Psalmzangdag is voor iedereen gratis toegankelijk. Wel wordt er twee keer gecollecteerd om de kosten te dekken. In de pauze zijn consumpties tegen betaling verkrijgbaar. De middag begint om 13.30 uur en is rond 16.30 uur afgelopen. Parkeertip: Stadhuis, Burg. Berghuisplein, op ca. 10 min. loopafstand van de Bovenkerk. Zie voor meer info de vernieuwde website: www.psalmezangdag.nl.

Najaarsactie SEZ

Actiedoel:
noodhulp Cuba na orkanen
Gustav en Ike

Betaalt u mee?
Giro 158116
(actienummer)
t.n.v. SEZ,
Hardinxveld

SEZ, Postbus 273, 3370 AG Hardinxveld-Giessendam
tel. 0184 - 61 16 07 b.g.g. 0184 - 61 55 43
e-mail: sez@kliksafe.nl

www.sez.st

De bestuursleden van de SEZ behoren tot Prot. Kerk in Ned. (herv.),
Herst. Herv. Kerk, Chr. Geref. Kerken, Geref. Gemeenten,
Geref. Gemeenten in Ned. en Oud Geref. Gemeenten.

ben vaak ruzie met elkaar. Vader verlaat zelfs zijn gezin. Moeder zorgt niet goed voor haar. Ze krijgt een vriendin, maar dat is geen goede vriendin. Ze wordt lid van een jeugdbende en komt in de jeugdgevangenis terecht. Dat valt niet mee. Daar komt ze in contact met een predikant die haar een Bijbel geeft. Daar gaat ze uit lezen. Ze vraagt ook een Bijbel voor haar moeder. Een geschikt leesboek met een verantwoorde inhoud voor onze jongens en meisjes.

Stichting steun
Messias
belijdende
Joden

Postbus 22 3860 AA Nijkerk

Voor informatie:
Ds. G. Bouw.
Tel.: 0172 - 470040
E-mail: g.bouw@solcon.nl

Steun de
evangelieverkondiging
door Messiasbelijdende
Joden in Israël

Stort uw gift
op rekening 37 78 53 496 (Rabobank)
of 833 07 97 (Postbank)

Wij verzorgen graag een lezing
of diaprojectie op uw gemeentevond
of verenigingsavond

bis Betrouwbare audio oplossingen
voor optimale verstaanbaarheid

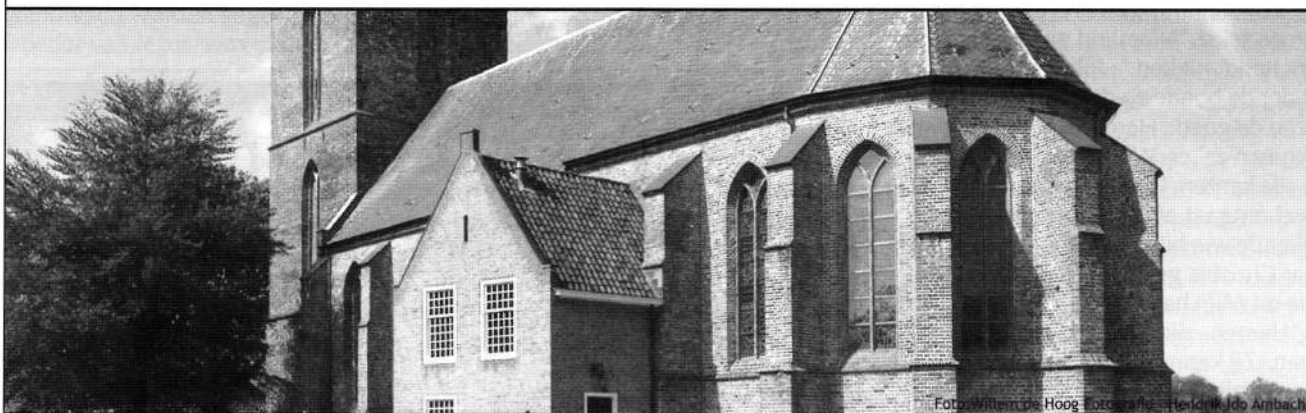

Foto: Willem de Hoog Fotografie - Heidek IdO Ambacht

Verstaanbaarheid is belangrijk. Zeker in de kerk. Vertrouw daarom op BIS voor advies, ontwerp, installatie en onderhoud van de juiste audio oplossing voor uw kerk- of verenigingsgebouw.

BIS levert:

- Geluidsversterking
- Ringleidingen
- Opnameapparatuur
- Cameraregistratie
- Projectieapparatuur
- Systemen voor centrale bediening
- Betrouwbare kerktelefonie met extra helderheid
- Meting akoestiek en spraakverstaanbaarheid
- Persoonlijke aandacht en service
- Technisch onderhoud en storingsdienst

Bel BIS! 0180-486777. Of ga naar www.bis.nl

Eén leverancier voor al uw audio oplossingen. En meer! Kies voor betrouwbaarheid. Kies voor BIS.

Huisk gemeenten in Noord-China vrezen
winter zonder voedsel en hulp

Daarom vragen wij u om een financiële bijdrage. Uw steun blijft - ook op dit gebied - dringend nodig.

Stort uw gift op 3473. 76. 029 t.n.v. Hudson Taylor / SBHC te Rhenen

HUDSON TAYLOR

Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Voor info of voorlichting: Bel 06 200 13 173 of kijk op www.hudson-taylor.nl